

В.А. Діброва, директор проекту («*Студія Мов*», Київ)

П.В. Волошин, канд. техн. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ВІЗУАЛЬНЕ КОДУВАННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ПРИСКОРЕННЯ ОВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ

У сучасному глобалізованому світі володіння іноземними мовами, особливо англійською, вже давно перетворилося з інструменту вузького кола спеціалістів у важливу потребу майже кожної людини. На жаль, науково-технічний прогрес мало зачепив цю галузь. Тому більшість зусиль мільйонів людей як в традиційній освітній системі, так і в широкій мережі спеціалізованих курсів та індивідуальних занять, трапляється на вкрай неефективні дії з мінімальними результатами. Як показують статистичні дослідження, незважаючи на те, що іноземна мова – обов'язковий освітній предмет, в Україні англійською мовою володіє, по різних даних, всього від 2,6 до 4,8% дорослого населення, з урахуванням тих, хто має досить невисокий рівень.

Для покращення цієї ситуації було виконано наукові дослідження з ціллю відшукати нові засоби для полегшення та прискорення вивчення англійської мови. У галузі лінгвістики, педагогіки та методики навчання іноземним мовам було використано інструментарій інших наук – математики, фізики, загальної семантики, психології, фізіології та нейрології. У результаті виявлено, що опис мови мовними засобами, тобто класична система вивчення та викладання будь-якої мови, порушує деякі базові засади, прийняті в точних науках. Мова являється засобом опису об'єктивної та суб'єктивної реальності в процесі мислення та комунікації. Але опис її структури за допомогою її ж самої порушує теорему Геделя про неповноту, що неминуче веде до протиріч, логічних проблем та парадоксів і невиправдано високому рівню складності. Крім того, такий підхід не тільки утруднює розуміння укладу іноземної мови неспеціалістами, а ще й в силу фізіологічних особливостей людини призводить до блокування мовного рухового центру спробами свідомого контролю над процесом говоріння. Такі результати були отримані в експериментах вчених Жинкіна і Чистович ще в середині минулого століття.

Устрій людського мислення не дає можливості для одночасного виконання акту мовлення і логічного аналізу та контролю цього

процесу, так як ці дії виконуються за допомогою одних і тих же участків кори головного мозку.

Тому надмірне вивчення словесних описів мовних конструкцій, на якому базуються більшість способів навчання іноземним мовам, створює перешкоди на шляху довольного володіння мовою та створенню автоматизованих навичок. Але і протилежні свідомому підходу прямий та комунікативний методи не тільки не ведуть до прискорення оволодіння мовами, а навпаки, через відсутність усвідомлення процесу роблять його ще повільнішим та менш результативним, що з тривогою відмічають викладачі та методисти.

Наші дослідження показали, що суттєвого прискорення оволодіння строем англійської мови можна досягти, змінивши знакову систему опису цієї сфери для потреб викладання та пояснення. У результаті було розроблено Візуально-тілесний метод оволодіння англійською граматикую. Цей метод змінює сам підхід до вивчення цієї важливої теми. Змінюється як структура поділу граматичної системи на складові частини, так і знакова система опису структури:

- словесні правила замінюються діаграмами та схемами;
- абстрактні наукові назви форм та граматичних явищ замінюються конкретними візуальними параметрами графічних елементів схем – кольором, формою, взаємним розташуванням;
- замість пошуку прямих зв'язків між граматичними формами двох мов, які вкрай складні, неоднозначні та слабо формалізовані, вводиться проміжна знакова система в вигляді абстрактних графічних образів, однозначно пов'язаних з реальними ситуаціями в певному контексті;
- замість класифікації граматичних явищ по формі вводиться інша структура, в якій елементи зв'язані загальною логікою розвитку процесів та смислом;
- замість аналізу абстрактних речень із учбових текстів аналізуються конкретні дії учня та учителя, які відбуваються насправді;
- логічні операції по осмисленню структури речення та зв'язків між його елементами виконуються не на словесному плані, а за допомогою образного та предметно-дієвого мислення.

Таким чином, аналіз та синтез граматичних явищ переводиться на інші канали мислення, в іншу півкулю головного мозку, звільнюючи мовну зону Брока для вільного практикування навичок мовлення на англійській мові. На рисунку наведено приклад однієї з візуальних моделей, яка використовується як наочний посібник при побудові простих речень. Ця модель дає можливість пояснити за одне

заняття закономірності побудови та навчити говорити прості речення в шестичасових формах, для 4 типів речення в усіх особах та числах.

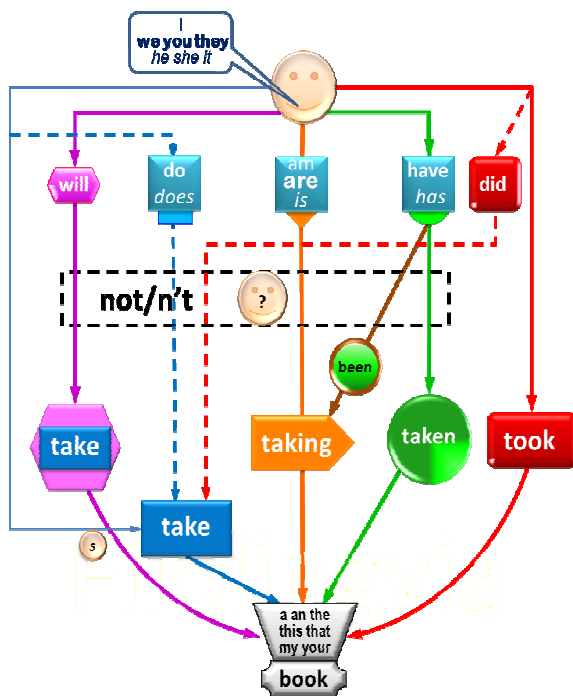

Рисунок – Візуальна граматична модель для побудови простих речень

У результаті використання таких наочних матеріалів та методу Візуально-тілесного моделювання вдається прискорити в декілька разів пояснення одної із самих складних тем англійської граматики – використання дієслів, та вивільнити час для ефективних тренувань і практики. Відмова від складної термінології та неефективних вправ значно підвищує мотивацію учнів та знімає психологічні труднощі і комплекси, накопичені за час безрезультатних спроб оволодіти мовою.

Методика апробована на репрезентативній вибірці дорослих різного віку, а також на старших школярах. У 95% випадків вона дала позитивний результат. По результатам досліджень та розробок оформляється заявка на винахід. «Студія Мов» Віталія Діброви пропонує всім зацікавленим підключитися до досліджень та впровадження елементів методу в практиці загальної освіти.